

Greit om medisinerplanter i Norge

Berit Smestad Paulsen, Hege Ekeli,
Signe Holta Ringertz

Medisinerplanter

163 s, ill. Trondheim: Museumsforlaget, 2014.
Pris NOK 350
ISBN 978-82-83050-09-7

Forfatterne har ønsket å forene et botanisk, medisinsk, farmasøytisk og kulturhistorisk perspektiv på planter som brukes eller har vært brukt som medisin i Norge. Det synes vi de lykkes med.

Boken er populærvitenskapelig anlagt og belyser et tema som er relevant og interessant både for fagfolk og for folk flest. Det er ikke spesifikt angitt hvilke lesergrupper den henvender seg til. Språk og stil er gjennomgående folkelig, og flere steder er det gjengitt anekdoter eller kuriositeter med kommentarer fra forfatterne. Imidlertid finnes en viss bruk av faguttrykk fra medisin og farmasi som den jevne planteentusiast eller naturmedisininteresserte ikke nødvendigvis kjenner.

Formatet er hendig, og teksten er systematisk og godt bygd opp. Innledningen gir en grei oversikt over medisinerplantenes lange historie og hvordan de navngis og behandles i prosessen fra planter til plantebaserte legemidler. Et viktig avsnitt i innledningen omhandler medisinerplanters legale status. Kunnskap om hva som skiller et «plantebasert legemiddel med veletablert bruk» fra et «naturlig legemiddel», er viktig for de som hyppig er kunder i helsekostbutikken.

Hver omtalte plante har fått en dobbeltside. Tekstene har en fast oppbygning som gjør det lett å finne frem. Boken er rikt illustrert med fine fargefotografier og tegninger. Bak er det en oversikt over kilder og litteratur, samt en oversikt der de omtalte plantene er sortert under bruksområder med ATC-kode. Forfatterne har valgt å liste opp kildene bakerst i boken, uten løpende henvisning eller fotnoter. Dette kan kanskje oppfattes som en svakhet av det profesjonelle publikum, men gjør teksten mer leservennlig.

De sytti plantene som omtales, favner fra blåbær og kjerringrokk til ginseng og pelargoniumen i vinduskarmen. Vi setter et lite spørsmålstegn ved om forfatterne mener at alle plantene har like stor relevans i en norsk setting. Det er generelt viet mer plass til å beskrive kjent innhold og effekt enn bivirkninger og forsiktighetsregler, muligens av plasshensyn. Vi er usikre på om de oppgitte internetadressene også er brukt som kilder. Adressene spriker fra anerkjente forskningsbiblioteker til kommersielle foretak som selger urtemedisiner på nett.

Alt i alt anser vi dette som en lett tilgjengelig og god introduksjonsbok for de som vil lære mer om medisinerplanter i Norge. Forsiktighetsregler/pasientsikkerhet ved bruk av medisinerplanter kunne med fordel vært mer inngående behandlet, og henvisninger til utdypende lesning noe mer kritisk utvalgt.

Anita Salamonsen

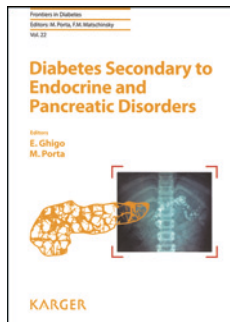
Seniorforsker, NAFKAM,
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Ola Lillenes

Informasjonssjef, NAFKAM
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Oppgitte interessekonflikter: Berit Smestad Paulsen deltar i et prosjekt som ledes av NAFKAM, men undertegnede har ingen rolle i dette prosjektet.

Matnyttig i diabetesbehandlingen

Ezio Ghigo, Massimo Porta, red.

Diabetes secondary to endocrine and pancreatic disorders

183 s, tab, ill. Basel: Karger, 2014.
Pris CHF 168
ISBN 978-3-318-02597-2

Leger i primær- og spesialisthelsetjenesten møter jevnlig pasienter med dysglykemi. Langt de fleste har diabetes type 2. Dette er imidlertid en eksklusjonsdiagnose. Både autoimmunitet og dysglykemi grunnet andre tilstander må vurderes, for eksempel andre hormonforstyrrelser og sykdommer i pancreas. Disse tilstandene er i dag lite dekket i litteraturen. Meget beskrivende har American Diabetes Association bare avsatt 188 ord til tilstandene i sin nyeste definisjon og beskrivelse av diabetes (1). Evidensen er mangelfull da store studier som «The UK prospective diabetes study» (UKPDS) og «The diabetes control and complications trial» (DCCT) ekskluderte pasienter med sykdommer i pancreas, og offisielle rekommendasjoner og guidelines er fraværende.

Forfatterne har tatt for seg nettopp dette området og satt søkelys på to kliniske problemstillinger: 1) bakgrunn, utredning og behandling av diabetes hos pasienter med andre kjente hormonelle forstyrrelser og 2) når man skal mistenke sekundær diabetes. Dermed er denne utgivelsen høyst relevant ikke bare for endokrinologer, men også for størstedelen av indremedisinere generelt.

Boken er delt i tre deler. Del 1 vedrører hormonelle forstyrrelser som sekundært kan gi diabetes, og del 2 omhandler sykdommer i pancreas som medfører diabetes. Del 3 er en oppsummering med klinisk fokus. Kapitlene i første og andre del er regelrette oversiktsartikler, skrevet av grupper av forfattere, de fleste med høy personlig «impact factor». Ulempen er at kapitlene har litt varierende struktur, og språket bærer tidvis preg av at forfatterne ikke har engelsk som førstespråk. Dette oppveies dog av at det er personer med enestående oversikt over sine egne subspecialiteter som har fått lov til å føre pennen.

Den tredje delen er skrevet av bokens redaktører og binder de enkelte kapitlene sammen i en kort oppsummering, men der blikket samtidig løftes, slik at spørsmålet om når sekundær diabetes skal mistenkes, kan besvares. Men fordi antall sykdomsentiteter er for høyt og evidensen for liten til å anbefale kostnadsreviderende systematisk screening, blir anbefalingene her lite håndfaste.

Boken kan varmt anbefales til målgruppen. Den er relativt kortfattet, anbefales først lest i sin helhet og kan deretter tjene som oppslagsbok. «If all you have is a hammer, everything looks like a nail» er tilskrevet Abraham Maslow. Dette gjelder også innen diabetes – uten viten om de spesielle kliniske entiteter overses de. Hverdagen blir mer givende, både for klinikeren og for disse pasientgruppene, etter å ha lest denne boken.

Mikkel Høiberg

Konstituert overlege, Medisinsk avdeling
Sørlandet Sykehus Kristiansand

Litteratur

1. American Diabetes Association. Diagnosis and classification of diabetes mellitus. Diabetes Care 2014; 37 [suppl 1]: 81–90.